

PITANJA I ODGOVORI

ALOJEVAC

Danica Kuštrak sreća je u botaničkoj literaturi riječ alojevac pa pita je li potrebna ta riječ kad se upotrebljava kao istoznačnica za aloju.

Ako je istoznačnica s aloja, onda ne će biti potrebna. Ali mogli bismo posumnjati je li istoznačnica. Istina, imamo nekih takvih naziva, ali oni nisu istovrsni.

Najprije moram reći da naziv alojevac nisam našao ni u jednom rječniku, ali to ne znači da ga nema i da ne treba raspravljati o tome pitanju.

Imamo biljku *kakaovac* čiji je plod kakaov, služi za pripremu poznatog napitka. Tako i biljku od koje dobivamo čaj, naziva-

mo *čajevcem*, jer pod čaj razumijevamo u prvome redu napitak.

Mamutovac je nešto drugo jer riječ mamut ne označava biljku nego životinju velikih razmjera, a kako je *mamutovac* golemo stablo, dobilo je ime po njemu.

Biljka *kivi* dobila je ime po ptici kivi jer je plod biljke svojom vanjštinom sličan ptici, ali *kivi* nije općenito prihvaćena, bar ne u literaturi jer se spominje i *aktinidija*; za *kivi* i *kivija* u Jeziku smo objavili i članak o tome. (Danijel Alerić, *Kivija* kao u Segetu kod Trogira, Jezik, XXXV, 100. – 103.)

Budući da imamo više vrsta biljke *aloje*, moglo bi se *alojevac* upotrijebiti za naziv roda, ali ja mislim da bi tada bilo bolje *alojevka*, odnosno u množini *alojevke*.

Stjepan Babić

O LIKU IMENA SV. AMBROZIJA

Ovaj je članak bio napisan još dok je Darko Deković bio živ, ali je stjecajem prilika došao na red za objavljivanje tek poslije njegove smrti, što znači u jednome smislu *u spomen*, ali je dobro da se i tako sjećamo velikoga borca za hrvatski jezik.

Kad je Darko Deković pisao članak u kojem je spominjao svetoga Ambrozija, milanskoga biskupa, pitao je bi li rabio lik Ambrozije ili Ambrozij. Češće susreće Ambrozije, ali se ipak koleba. Deković je radio i sa starim tekstovima i jasno je da nalazio različite likove i opravdano je što pita. Sjetimo se samo Ambroza Gregorijanca.

Blagdan je sv. Ambrozija 7. prosinca i pogledamo li u naše kalendare, naći ćemo različite likove:

Ambrosij, 1907.

Ambrosij, Danica, 1908.

Ambroz, Hrvatski kalendar, Chicago, 1861., 1964.

Ambrozije, zagrebačka Danica, 1944.

i tako u novije vrijeme gotovo u svim hrvatskim kalendarima. U takvim prilikama prvo što je najbolje učiniti, jest da pogledamo u izdanja Leksikografskoga zavoda, u Opću enciklopediju i Hrvatsku enciklopediju. U obje ćemo naći očekivano Ambrozije. Ne bi bilo potrebno dalje gledati, ali pogledajmo u Opći religijski leksikon, koji je solidno rađen i u jezičnome smislu. U njemu ćemo naći samo „Ambrozije, biskup i crkveni naučitelj ... Bio višim činovnikom u Sirmniju (danas Srijemska Mitrovica)...“

Budući da smo našli kako smo očekivali, ne bismo trebali dalje gledati, ali ipak po-

gledajmo kako su takva imena obrađena u našim starijim pravopisima.

Boranić u 1. izdanju svoga pravopisa iz 1921. ima to pravilo ovako prikazano:

„II. Izmjenjuju se završeci: 1. grč. -ios, lat. -ius i grč. -ion, lat. -ium (...)

b) ličnih vlastitih imena u -ije; na pr.

Livius: Livije, Ovidius: Ovidije

Mercurius: Merkurije, Vergilius: Vergilije.“

Iz toga jasno proizlazi da treba Ambrozije jer je lat. Ambrosius.

Cipra-Klaić u Hrvatskome pravopisu iz 1944. imaju to pravilo neodređeno, ali u rječniku imaju Ambrozije.

Zanimljivo je napomenuti da Boranić ima tako do 5. izdanja, od 5. do 7. u usputnom obliku, u 8. kao u 1. u 9. i 10. kao u 5. U drugima novijima pravopisima tih pravila obično nema jer to nije pravopisno nego jezično pitanje.

Stjepan Babić

OSVRTI

FONOLOŠKE MIJENE HRVATSKOGA JEZIKA

Milan Moguš: Povijesna fonologija hrvatskoga jezika, Školska knjiga, Zagreb, 2010.

Povijesna fonologija hrvatskoga jezika Milana Moguša nastala je kao prošireno, izmijenjeno i dopunjeno izdanje Fonološkoga razvoja hrvatskoga jezika iz 1971. istoga autora. Po Fonološkom su razvoju hrvatskoga jezika učili Povijest hrvatskoga jezika brojni naraštaji studenata Hrvatskoga jezika i književnosti na hrvatskim i inozemnim sveučilištima, a kako je ta knjiga objelodanjena u samo jednom izdanju, novo je izdanje bilo prijeko potrebno, željno iščekivano i dobro došlo. Drugo izdanje Fonološkoga razvoja hrvatskoga jezika nije moglo biti u onom vremenu tiskano, o čemu svjedoči godina tiskanja, 1971. i ime hrvatskoga jezika u naslovu. Autor nije htio mijenjati ime hrvatskoga jezika, a u ono vrijeme sedamdesetih godina pa i kasnije, osamdesetih, knjige s hrvatskim jezikom u naslovu

nisu imale zeleno svjetlo za objelodanjivanje. Valja upozoriti da je prije objelodanjivanja Povijesne fonologije izišao preslik Fonološkoga razvoja u većem formatu da bi studenti mogli iz njega učiti.

Autor je u ovom novom izdanju koje je naslovio Povijesna fonologija hrvatskoga jezika proširio knjigu ne samo svojim novim spoznajama, nego i novim spoznajama svojih kolega. Knjiga je podijeljena na poglavlja: Predgovor ovom izdanju, Uvod, Dolazak u novu postojbinu i počeci hrvatske pismenosti, Vokalizam, Konsonantizam, Naglasak, Literatura, Kazalo pojmova.

Svaki se jezik vremenom mijenja. Promjene u jeziku moraju biti stupnjevite, one zahvaćaju u određenom razdoblju samo jedan jezični dio, istodobno supostoje stari i novi oblici da bi novi neprimjetno potisnuli stare. Promjene u jeziku moraju biti neprimjetne za govornika nekoga jezika, zamjena jedne jedinice drugom mora biti polagana da ne bi došlo do otežanoga prijenosa obavijesti. Knjiga Povijesna fonologija hrvatskoga jezika govori o sustavnoj mijeni hrvatskoga jezika na jednoj razini, fonološkoj. Autor s